

Styczeń, Nr 1/2024 (254)

Informator parafialny

Parafii Ewangelicko-Augsburskiej
w Słupsku

*Hasło roku 2024: Wszystko, co czynicie,
niech się dokonuje w miłości.*

1 Kor 16,14

Parafia Ewangelicko-Augsburska w Słupsku

ul. Krzywa 1, 76-200 Słupsk

Kontakt: slupsk@luteranie.pl

tel.: 00 48 (0) 59 842 25 77

Nr konta: PL **25160014621816836860000001**

KOD SWIFT: PPABPLPK

Duchowny:

Proboszcz: ks. Wojciech Froehlich

e-mail: wojciech.froehlich@luteranie.pl

tel. 00 48 59 842 25 77, kom. 605 556 749

Adresy kościołów i kaplic:

Kościół Świętego Krzyża: Słupsk ul. Słowackiego 40

Kaplica w Lęborku: Lębork, ul. Wojska Polskiego 47

Kaplica Gardna Wielka: Gardna Wielka, ul. Pomorska 2

Strony internetowe:

www.slupsk.luteranie.pl • www.luteranie.pl

Korekta: Anna Froehlich

Słowo duszpasterza

Młode wino
należy łać do nowych bukłaków.
Mk 2,22

ks. Wojciech Froehlich
proboszcz

Drodzy w Chrystusie!

Rozpoczynany kolejny rok, przez który pragniemy przechodzić z nadzieją, że nasza podróż nie będzie samotną wędrówką ale wędrówką z dobrym Przyjacielem, z Bogiem, który w Jezusie Chrystusie stał się nam nad wyraz bliski. Rok 2024 został ogłoszony w naszym Kościele rokiem NADZIEI, a hasło roku obliguje nas do działania w miłości.

Miłość i nadzieja to wspaiałe motywy do życia i działania na rzecz bliźniego oraz składania świadectwa o Bogu i Jego Kościele.

Ewangelia o wcieleniu Słowa rozbrzmiewa każdego roku i pomimo, że słyszymy ją tak regularnie to zawsze wnosi ona w nasze życie powiew świeżości, przypominając nam o naszej wartości, o tym jak cenni jesteśmy dla Boga. I choć historia ta wydarzyła się ponad dwa tysiące lat temu, to jest ona jak młode wino, które należy wlewać do nowych

bukłaków. Nie chodzi tu bynajmniej o wiek tych, którzy słuchają tej i innych historii z życia Jezusa, ale o to abyśmy stale się odnawiali poprzez wiarę i zaufanie Bogu i nie starzeli się duchowo.

Drodzy, niech ten kolejny rok naszego życia przynosi nam jak najwięcej dobrych wiadomości, niech będzie on nie tylko rokiem nadziei na pokój, ale rokiem w którym pokój zwycięży i pokona okrucieństwo toczących się na świecie konfliktów. Niech będzie to także rok odnowienia Kościoła w jego ziemskim wymiarze, rok pojednania między ludźmi i rok wdzięczności za to co mamy, za Boże błogosławieństwo, którego często na co dzień nie zauważamy. Niech to będzie dla nas Boży Rok!

Z modlitwą
Wasz Duszpasterz

Rok nadziei

Ks. Wojciech Froehlich
Proboszcz PEA Słupsk

Posłuchajcie teraz wy, którzy mówicie: Dziś albo jutro udamy się do tego oto miasta, spędzimy tam rok, będziemy handlować i osiągniemy zyski, a nie macie pojęcia, co przyniesie w waszym życiu dzień jutrzejszy. Jesteście bowiem jak para, która pojawia się na krótko i następnie zanika. Zamiast tego mówcie: Jeżeli Pan zechce i będziemy żyli, to uczynimy to czy tamto.

List Jakuba 4,13-15

Umiłowani w Chrystusie!

Witam Was w roku 2024! Roku, w którym czeka nas wiele zmian, może zaskoczeń, pewnie wiele niewiadomych. Dni radosne będą przeplatały się ze smutnymi. Dotrą do nas dobre i złe wiadomości. Tak jest każdego roku. Planujemy i dążymy do realizacji planów, ale czasami musimy nasze plany, z różnych powodów, weryfikować. Dopiero po przeżyciu kolejnych

365 a w tym roku 366 dni możemy spojrzeć z perspektywy i ocenić. Dziś spoglądamy wstecz i zastanawiamy się jak udało się zrealizować założenia z początku minionego roku, albo co ten rok przyniósł, jak zmienił się świat, jak zmieniło się moje otoczenie, jak zmieniłem się ja? Czy był to dobry rok? Wielu powie: na szczęście się skończył... Ale zaczynamy nowy i niestety nie jest tak, że z dniem 31 grudnia kasuje się to co było. Wiele rzeczy pozostaje „piętnem”, obciążeniem Nowego Roku. Jednak zawsze z nowym początkiem pojawia się nadzieja na lepsze. 2024 rok będziemy w naszym Kościele obchodzić, zgodnie z uchwałą Synodu Kościoła jako ROK NADZIEI. Nadzieja, to piękne słowo, które nie pozostawia człowieka w odmętach ciemności, rezygnacji i beznadziei. Ktoś kiedyś powiedział, że nadzieja

umiera ostatnia, ale chyba powinno się mówić że Nadzieja nie umiera nigdy, bo gdyby jednak po czasie zniknęła, to nie byłaby nadzieją... Z nadzieją wiążemy w życiu wiele rzeczy. Rozpoczynamy coś z nadzieją, że dotrzemy do celu, obserwujemy świat i to co się na nim dzieje z nadzieją, że może coś się zmieni, a kiedy patrzymy na naszych bliskich, nasze dzieci to patrzymy na nich z nadzieją, że będą szczęśliwi, zdrowi i także im uda się osiągnąć cele jakie sobie postawili. A jakie mamy nadzieje w stosunku do siebie samych? Jakie miejsce w kontekście nadziei zajmuje moja relacja z Bogiem, moja obecność w Jego Kościele? Również i w tej kwestii mamy zapewne jakieś przemyślenia

plany może bardziej dogłębne, a może zupełnie powierzchowne. Jakub w swoim liście pisze o takich przemyśleniach, o planach, które człowiek snuje. Jednocześnie stwierdza, że człowiek jest jak para, która dość szybko znika. W związku z tą przemijalnością człowieka także jego daleko siężne plany mogą obrócić się wnic i nie pozostawić po sobie ani śladu. O wiele bardziej celowe jest powierzanie działań i planów jakie

mamy w Boże ręce. To On jest gwarantem i Nadzieją, że wszelkie zamierzenia i plany, które nie są sprzeczne z Jego planem powiodą się. On jest naszą nadzieją, która nigdy nie umiera. Paradoksalnie, przez śmierć na krzyżu, rodzi nową nadzieję. To jest przesłanie, które nie traci na swojej aktualności niezależnie od okoliczności życia człowieka i czasu w jakim

znajduje się świat. Tą nadzieją chcemy żyć, w tej nadziei chcemy trwać! Jako Parafia, jako wspólnota mamy pewne plany na przyszłość, ale mamy także wiele powodów ku temu, aby być wdzięcznymi za to co już jest w jakimś sensie przeszłością, za wszystkie wydarzenia i uroczystości, które dane nam było przeżywać, za każde spotkanie w kościele na nabożeństwie, czy w innych okolicznościach, za wszystkie pomocne dłonie, które w

różnych aspektach i obszarach działań dawały świadectwo wspólnoty. Także za poczucie współodpowiedzialności w sensie materialnym, za ofiary, składki, które są niezbędne do tego aby funkcjonować. Wyrażam swoją wdzięczność rodzicom za wychowanie dzieci i pokazywanie im, że Kościół jest częścią ich życia, a Bóg to nie jakaś religijna idea, ale prawdziwie obecny w życiu człowieka opiekun i przyjaciel, na którym można polegać.

Kiedy spoglądam wstecz i widzę jak wielu wspaniałych, oddanych ludzi

tworzy naszą wspólnotę to nie obawiam się z radosną nadzieją spoglądać naprzód i mówić: Panie, z Tobą damy radę, z Twoim błogosławieństwem nie musimy się obawiać tego, czym świat i życie nas zaskoczy. Na pewno pomocą w tym, aby bez obaw wkroczać w Nowy Rok z nadzieją, są

słowa Hasła Roku zapisane w 1 Kor 16,14 **Wszystko, co czynicie, niech się dokonuje w miłości.** To jest klucz do tego, abyśmy kończąc ten rok, który dopiero co zaczynamy, mogli powiedzieć: To był dobry rok. Rok w którym nie traciliśmy nadziei, bo Bóg nam błogosławił. Wspierał wtedy gdy było nam ciężko, umacniał gdy upadaliśmy i wydawało się że nie damy rady w konfrontacji z przeciwnościami, dzielił z nami radość i szczęście ale także ostrzegał przed pochopnymi decyzjami.

Drodzy w Jezusie Chrystusie, w które-

go imieniu spotykamy się i świętujemy każdą niedzielę, każde święta, także i ten początek roku 2024. Niech Ten, któremu nadano imię Jehoshua – Jezus, które znaczy *Bóg z nami*, a którego nadanie narodzonemu

synowi Marii dzisiaj także świętujemy, jest tak jak zapowiada, nieustannie z każdą i każdym z nas, na drogach naszego życia, na ścieżkach naszej wiary, w kościele, który razem tworzymy i którego On jest Nadzieją. Niech dobry Bóg błogosławi nam każdy dzień tego Roku. Amen.

2024 ROK NADZIEI

w Kościele Ewangelicko-Augsburskim w Polsce

ZAPRASZAMY
NA

ZGROMADZENIE PARAFIALNE

18 LUTEGO 2024 R.

11:45

PO NABOŻEŃSTWIE

W KOŚCIELE
ul. Słowackiego 40

**EWANGELICKIE POMORZE
MIEJSCA I LUDZIE**

Słupsk i Pomorze Środkowe, to obszar, którego mieszkańcy są przywiązani do przestrzegania prawd biblijnych, ale i otwarci na nowinki religijne. Początki Reformacji na terenie miasta datuje się na 1517 r., kiedy to doszło do poważnego sporu z miejscowym duchowieństwem w sprawach podatkowych. Szerzenie podglądów Lutra zaowocowało przyjęciem luteranizmu przez słupszczan w 1525 r.

Po oficjalnym wprowadzeniu Reformacji Słupsk stał się miejscem pierwszej wizytacji kościelnej kierowanej przez J. Bugenhagena. Tutaj też siedzibę miała jedna z trzech superintendentur generalnych Pomorza.

Wiek XVIII obrodził aktywnością pietystów, którzy stworzyli jeden z najaktywniejszych na Pomorzu ośrodków tego ruchu. Istotną rolę w ruchu pietystycznym odgrywali duszpasterze z powiatu słupskiego. Jeden z nich P. Schimansky był herrnhutystą.

W XIX w. przychyłność mieszkańców wobec nowinek religijnych oraz silne przywiązanie do prawd biblijnych, pozwoliły na działalność na tym terenie postaci znaczących w dziewiętnastowiecznym przebudzeniu religijnym, takich jak filozof F. Schliermacher, czy kompozytor G. Knak.

W latach trzydziestych i czterdziestych XX w. na terenie Pomorza Środkowego w Kościele ewangelickim ścierały się wpływy faszystów i ich przeciwników. W opozycji wobec biskupów K. Thoma i L. Müllera działało wielu członków Kościoła Wyznającego, w tym m.in. D. Bonhoeffer.

W Informatorze Parafialnym prezentujemy miejsca i osoby ważne dla dziejów pomorskiego ewangelicyzmu.

GARDNA WIELKA (cz. II)

Zbór ewangelicki

Po zakończeniu wojny miejscowy proboszcz ewangelicki pozostał ze swoimi wiernymi. Szybko znalazł się wśród osób podejrzewanych przez polskie władze o zły wpływ na ludność wioski. Ks. Wilhelm Kypke (*28 IV 1887 Czarnowo, pow. toruński - † 4 IV 1955 Erfurt, 1901 uczeń Königlich-

Fürstin-Hedwig-Gymnasiums w Szczecinku, 13 IV 1913 ord. w Szczecinie, 1 V 2017 - 28 II 1929 proboszcz w Cieszyniewie, pow. świdwiński, 1 III 1929 - 18 XII 1945 proboszcz w Gardnie, 1947 pastor w Saal, Vorpommern, następnie na terenie Turynгии) był przez

polski Urząd Bezpieczeństwa śledzony, a następnie aresztowany i osadzony w ślupskim więzieniu. 18 XII 1945 r. został pod groźbą kary śmierci zmuszony do wyjazdu do Niemiec z zakazem powrotu do swojej wioski. Katolicy przejęty kościół konsekrowali 20 IX 1946 r. Toruński historyk prof. Karol Górski opisał, że komendant Posterunku MO w Gardnie pobierał opłatę 100 zł za każdorazowe odprawienie nabożeństwa ewangelickiego. To zapewne spowodowało, że

silny liczebnie i mocny wiarą luteranizm gardneński musiał zejść do podziemia. Organizatorzy nabożeństw domowych byli obserwowani przez milicję i często wzywani na posterunek.

Półlegalna reaktywacja nabożeństw nastąpiła dopiero w 1957 r. Nabożeństwa ewangelickie odbywały się od tego czasu w mieszkaniach prywatnych, najdłużej w domu rodziny Kie-

Zborownicy z Gardny w 1965 r.

per. Początkowo ks. Maksymilian Otto Cybulla odprawiał je nielegalnie. W dokumentach kościelnych zbór gardneński pojawia się na początku 1960 r., kiedy to bp Andrzej Wantuła przekazał wykaz placówek obsługiwanych w ramach ślupskiego okręgu duszpasterskiego przez ks. Gustawa Burcharta. Z roku 1963 zachowała się statystyka kościelna prowadzona przez ks. Eryka Smoleńskiego. Zbór w Gardnie skupiał wówczas 40 wiernych i należał do najmniejszych spośród 21 zborów niepolskich działają-

Występ „Małych Diablików” z Gardny podczas Ewangelickiego Święta Lata w Siecieminiu (1993)

Steinhagen, Emil Gatner, Jerzy Krawczyk, Tadeusz Warczyński, Rudolf Mrowiec, Mirosław Sikora, Marcin Makula. Katechetskami zboru gardneńskiego były Krystyna Smoleńska i Anna Krawczyk. Nabożeństwa czytane prowadziła Eleonora Stosik zd. Behnke, wieloletnia przewodnicząca Rady Filiału. Ostatnią przewodniczącą Rady Filiału była Janina

Pawluk zd. Judaschke (*4 VII 1947 Gardna Wielka - † 19 VI 2021 Gardna Wielka, konfirmowana 6 XII 1963 Słupsk), kierowniczką miejscowego Domu Kultury, którego podopieczni wielokrotnie występowali podczas festynów z okazji Ewangelickiego Święta Lata w Pieskach, pow. lęborski i w Siecieminiu, pow. koszaliński.

cych wówczas na Pomorzu Środkowym. Na koniec 1967 r. wykazywano 18 parafian, mieszkających w czterech wioskach. Liczba wiernych ponownie zaczęła wzrastać od początku lat osiemdziesiątych. 5 lutego 1992 r. bieżącą składkę parafialną miały opłaconą 23 osoby. Obsługę duszpasterską sprawowali księża ewangelicy ze Słupska. Byli to w kolejności chronologicznej: M. Cybulka, G. Burchart, E. Smoleński, Lucjan

na Pawluk zd. Judaschke (*4 VII 1947 Gardna Wielka - † 19 VI 2021 Gardna Wielka, konfirmowana 6 XII 1963 Słupsk), kierowniczką miejscowego Domu Kultury, którego podopieczni wielokrotnie występowali podczas festynów z okazji Ewangelickiego Święta Lata w Pieskach, pow. lęborski i w Siecieminiu, pow. koszaliński.

4 września 1994 r. ks. M. Sikora dokonał poświęcenia prywatnej kaplicy

Uczestnicy poświęcenia kaplicy ewangelickiej (4 IX 1994)

Parafianie przed kaplicą (2 VI 2007)

Zborownicy po nabożeństwie (26 V 2023)

ewangelickiej stanowiącej własność Gabrieli zd. Kieper i Władysława Kordyjaków, którzy dla potrzeb nabożeństwowych przebudowali budynek gospodarczy. Obecnie zbor ewangelicki w Gardnie Wielkiej jest filialem PEA w Słupsku. Nabożeństwa w języku niemieckim odprawiane są okazjonalnie przez ks. Wojciecha Froehlich. Organizowane były też spotkania parafialne i godziny biblijne.

Dawne kościoły

Pierwszy kościół zbudowano na pocz. XIII w. w czasach Świętopelka II, wcześniej miała istnieć tu kaplica. Była to najpewniej budowla drewniana. Data budowy późniejszego średniowiecznego murowanego obiektu nie jest znana. Wiadomo, że jego oś wzdłużna usytuowana była na linii wschód-zachód. Z tej budowli zachowały się tylko niewielkie fragmenty murów, gdyż padła ona, podobnie jak zabudowania parafialne i archiwalia, ofiarą wielkiego pożaru, który w 1772 r. strawił dużą część Gardny Wielkiej. Odbudowę kościoła podjęto w 1780 r. W tradycji ustnej zachował się przekaz, iż kościół pokryty był trzcina, z północnej strony dach dochodził prawie do ziemi. Wobec tego, że w połowie XIX w. budowla była w opłakanym stanie, a wieża się rozsypywała, przystąpiono do jej rozbiórki.

Kościół z 1852 r.

Prace nad budową jednonawowego kościoła (zachowującego fragmenty murów średniowiecznych) rozpoczęto w końcu 1 poł. XIX stulecia, a zakończono w 1852 r. Wieżę wzniesiono w 1860 r.

Okazała budowla halowa powstała na planie prostokąta orientowanego w stylu neogotyckim. Ściany nawy i wieży wymurowano z cegły. Główną bryłę zwieńczono dachem konstrukcji krokwiowo-stolcowej, dwuspadowym, krytym dachówką, dziś blachą miedzianą. Ściany zewnętrzne wzmocniono przyporami (na każdej bocznej ścianie cztery plus narożne) pomiędzy ostrołukowymi oknami (po każdej stronie po pięć większych i niżej mniejszych).

Szczyt wschodni w części dolnej jest przebity dwoma oknami, w górnej wyposażony w ostrołukowe blendy, zwieńczony został pinaklami. Pinałkowe zwieńczenie otrzymała również przybudówka na ścianie południowej.

Bezpośrednio do szczytu zachodniego dobudowano czworokątną wieżę. Zwieńczona pinaklami wieża o przekroju kwadratowym, przebita została w górnej części potrójnymi otworami ostrołukowymi, za którymi znalazło się miejsce na dzwonnice. W oddzielonej gzymsem dolnej partii wieży mieści się główne wejście do kościoła z dwuskrzydłowymi drzwiami z ryzowanym, neogotyckim ornamentem. Drugie wejście prowadzi do zakrystii.

Dzwony

Mieściły się one najpierw w starej wieży, a później, na skutek jej słabości, w dzwonnicy naziemnej przy kościele. Dopiero od 1860 r. zawisły znowu w wieży. Mały dzwon był da-

rem miejscowej dziedziczki, średni ufundował król Fryderyk Wilhelm IV. Wielki dzwon miał napis „Soli Deo Gloria”. Dwa dzwony zostały w czasie I wojny światowej skonfiskowane dla celów wojennych i po wojnie odtworzone. W czasie II wojny światowej historia się powtórzyła.

Obecnie w dzwonnicy na drewnianym jarzmie zawieszony jest spiżowy dzwon o wysokości 60 cm i średnicy 58 cm, odlany w 1764 r. w Słupsku przez mistrza Jana Meyera z Kołobrzegu (napis w otoku: Goss mich Johann Meyer v. Colberg i. Stolpe anno 1764). Powierzchnia płaszcza wypełniona jest łacińskim napisem fundacyjnym zwierzchnika urzędu skarbowego E. G. Hasse, prepozyta synodu słupskiego ks. J. J. Spechta i miejscowego proboszcza ks. P. C. Starckowa: „Non nobis Jehova non nobis sed nomini tuo gloriam”.

Wyposażenie kościoła

W przedsionku kościoła zachował się granitowy, z grubsza obrobiony kamień, pełniący funkcję kropielnicy, jej wysokość oscyluje między 81 a 85 cm.

Wnętrze pokryte płaskim stropem z kasetonami nawy kościelnej podlegało wraz z upływem czasu różnorodnym zmianom. W 1933 r. środkowa ostrołukowa wnęka została powiększona dla pomieszczenia nowego, większego obrazu olejnego „Chrystus Ukrzyżowany”, autorstwa kołobrzesckiego duchownego (wcześniej cece-

nowskiego), ks. Paula Hinza. To monumentalne dzieło urzeka mistrzowską grą światła i cieni oraz wielką siłą wyrazu. Obraz stylem nawiązuje do ekspresjonizmu.

Dalsze zmiany w wyglądzie prezbiterium nastąpiły po II wojnie światowej. Najpierw po lewej stronie ołtarza umieszczono obraz olejny Matki Boskiej z Dzieciątkiem Jezus, autorstwa ewangelickiej malarki Margarete Neuss-Stubbe, mieszkającej w Gardnie jeszcze po wojnie. O okolicznościach powstania tego obrazu autorka napisała: „Obraz Matki Bożej, wiszący dziś obok ołtarza głównego w kościele w Gardnie Wielkiej, powstał na początku 1947 r. Jego prawzór został zniszczony w czasie wojny w okolicach Lwowa. Polski proboszcz, którego los rzucił w tym czasie do naszej rybackiej wsi, zjawił się w moim, usytuowanym nad jeziorem Gardno domu, z prośbą o namalowanie obrazu w oparciu o niewielki święty obrazek. Jaki uratował ze swej dotychczasowej ojczyzny. W wielkiej trwodze tamtych czasów uznałam, że Matka Boża może być wyrazem łączności między ludźmi, niezależnie od ich narodowości i wyznania”.

Kolejna zmiana kształtu ołtarza głównego polegała na dodaniu bogatej obudowy obrazowi ks. P. Hinza. Powstał malarsko-architektoniczny ołtarz z obrazem Ukrzyżowanego, wypełniający ostro-

łukową wnękę w ścianie wschodniej nawy. Arkada po bokach ujęta jest pinaklami. Ościeża uskokowe z kolumnkami o profilowanych bazach i okrągłych, złożonych głowicach. Podtrzymują one nałożoną na lico dekorację z ostrołucznie zamkniętego wałka i płaskiego ornamentu roślinnego. W tle polichromia ścienna dopełniająca ostrołuk arkady do prostokąta. Malowany fryz z maswerków wypełnia górną część malowidła, pod belką stropową.

Przy lewej, północnej ścianie nawy umieszczona jest ambona przyścien-

Ambona (2019)

na z zaplekiem i baldachimem oraz balustradą osłaniającą proste, jedno-biegowe schody. Korpus założony na

planie sześcioboku dekorowany płaskorzeźbami z symbolami czterech Ewangelistów w medalionach, ujęty jest od dołu czaszą w kształcie kieli-cha.

W bocznych blendach ściany wschodniej ostrołukowe okna wypełnione zostały w 1920 r. przez Ferdynanda Müllera z Quedlinburga witrażami, poświęconymi tematycznie żołnierzom poległym w czasie I wojny światowej. Witraż na prawo od ołtarza głównego, poświęcony poległym marynarzom przedstawia Jezusa chodzącego po falach i podtrzymującego to-

niebiesko-zielonego morza z białymi grzywami fal. Ubrany jest w seledynowo-białą suknię i w purpurowy płaszcz z fioletowym podbiciem. Szczupłą twarz otaczają długie brązowe włosy. Lewą uniesioną ręką o otwartej dłoni Jezus ucisza morze, prawą obejmuje tonącego Piotra, który prawą rękę wyciąga ku niemu. W tle, nad głową Piotra ukazano fragment statku ujęty od dziobu. U dołu napis: „Den im Weltkrieg 1914-1918 gefallen Helden der Seemacht”.

Na lewo od ołtarza głównego witraż poświęcony poległym w I wojnie żół-

Witraż poświęcony poległym marynarzom (2019)

Witraż poświęcony poległym żołnierzom (2019)

ącego Piotra. Chrystus ukazany jest na tle wzburzonego, granatowo-

nieckiego niemieckich sił lądowych przedstawia Jezusa pochylającego się

nad konającym żołnierzem. Jezus ukazany jest z lewej strony, ubrany w białą-seledynową suknię i czerwony płaszcz z fioletowym podbiciem. Pochyliła się nad leżącym u jego stóp ranym żołnierzem w szaro-czarnym mundurze. Rozbudowany krajobraz w głębi: różne odcienie zieleni oraz fragment armatniego koła i lufy. U dołu napis: „Den im Weltkrieg 1914-1918 gefallen Helden der Landwacht“.

Każda z bocznych ścian nawy przecięta została ostrołukowymi, większymi i mniejszymi oknami, obok których znajdowały się drewniane, wsparte na kolumnach empory. Po II wojnie

światowej empory boczne zostały rozebrane.

Obie ściany pod emporami pokrywały tablice z nazwiskami żołnierzy (parafian) poległych w wojnach z lat: 1813-15, 1864, 1866 i 1870-71. W podobny sposób zamierzano uczcić poległych w I wojnie światowej, ostatecznie postanowiono jednak wystawić im pomnik na placu przykościelnym.

Zachodnią ścianę kościoła zamykają: empora organowa i prospekt organowy. Empora jest wsparta na ośmiu słupach o ściętych narożach i stylizowanych głowicach. Czoła dźwigarów zdobione dekoracyjnie wyciętymi

Empora organowa (2019)

deskami. Lico empory podzielone jest na prostokątne płyciny, a te na kwadraty po sześć w dwóch rzędach profilowanymi listwami.

Pierwsze organy kościoł otrzymał w 1792 r. Współczesne, powstałe ok. 1850 r., zainstalowane są w pięciostopowym prospekcie, którego część dolna w kształcie szafy z umieszczonym centralnie stołem gry udekorowana jest prostokątnymi płycinami. Stół gry jest zamykany dwuskrzydłowymi drzwiczkami z dekoracją płycinową. Cynowe piszczałki umieszczone są w wysuniętych przed lico wykuszach i w płaskich segmentach między nimi.

Do zabytkowego wyposażenia należy żeliwna, odlewana chrzcielnica, założona na planie ośmioboku. Czasza zamknięta jest powstałą już po wojnie aluminiową, złożoną pokrywą z krzyżem. Głęboki otwór na wodę święconą zawiera napis: „Pozwólcie dzieci nie przyjąć do mnie, bo tu jest Królestwo Boże”.

Od 1856 r. do poł. XX wieku w środku nawy podwieszony był drewniany model trójmasztowego żaglowca, tak jak to było w zwyczaju w miejscowościach nadmorskich.

Plac i cmentarze

Przykościelny plac daje świadectwo zmiennych dziejów wsi. Zachowały się zabytkowe płyty nagrobne z zatarzonymi napisami, datowane nawet na XVI w. Są też pozostałości pomnika poległych w czasie I wojny światowej

i tablica upamiętniająca śmierć 23 harcerek na jeziorze Gardno (18 VII 1948 r.). W dniu 6 maja 2000 r. po nabożeństwie ekumenicznym grupa dawnych parafian i ich potomków zasadziła na placu drzewo przyjaźni.

Poczynając od średniowiecza było to pierwotne miejsce pochówku zmarłych z całej rozległej parafii. Szlacheckich patronów chowano w kościele. W czasie prac archeologicznych w końcu 1937 r. odkryto w obrębie ołtarza sklepienie kolebkowe, a pod nim 17 starszych i nowszych sarkofagów. Trumny zostały wydobyte i ponownie pochowane na placu przykościelnym. Znaczna część z nich należała do Bandemerów z Żelaza.

Dopiero po wprowadzeniu w państwie pruskim regulaminu cmentarnego w 1840 r., miejsca pochówku przeniesiono poza obręb miejscowości. Swoje cmentarze otrzymały te wsie parafii gardneńskiej, które ich dotąd nie miały. W Gardnie Wielkiej nowe miejsce pochówku utworzono w 1876 r. w okolicach remizy strażackiej, w kierunku Gardny Małej. Cmentarz ten wystarczył zaledwie na około 60 lat. Początkowo zamierzano go powiększyć przez zakup działki sąsiadującej. Kiedy to się nie powiodło, gmina nabyła 4 morgi w kierunku na Stojcino. Na tym i dziś czynnym miejscu pochówku można, obok polskich grobów współczesnej Gardny, spotkać stare, kowalskiej roboty krzyże ewangelickich Jostów i Judaschków.

Jan Wild

KOŚCIÓŁ & EWANGELIA czyli

ROZMOWY

o kościele ewangelickim
piątek, 12 stycznia 2024

godz. 18.00

spotkanie organizacyjne

Słupskie Centrum
Diakonii i Dialogu
ul. Traugutta 16

Zapraszamy!

Prośby modlitewne

W Informatorze Parafialnym na stałe zagościła rubryka z propozycjami tematów do modlitwy, które dotyczą życia naszych parafii. To wsparcie, którego potrzebują nie tylko duchowni i rady parafialne, ale cała wspólnota parafii, czyli wszyscy jej członkowie - od najmłodszych do najstarszych.

Prośby i dziękczynienia modlitewne:

- o błogosławieństwo i opiekę Bożą na Nowy Rok;
- o wiernych i duchownych Kościoła Ewangelickiego w Polsce;
- o rady parafialne, o wszystkich zaangażowanych w różne działania Kościoła i parafii;
- o prześladowanych chrześcijan w różnych krajach świata;
- o powołania do służby w Kościele;
- o chorych, samotnych, opuszczonych i o wszystkich, którzy przeżywają trudne momenty swojego życia;
- o wszystkie prowadzone przez naszą Parafię inicjatywy duszpasterskie i projekty społeczne;
- o tych, którzy poszukują swojego duchowego „portu”;
- o nasze rodziny i bliskich;
- o tych, którzy się smucą i doświadczają cierpienia;
- o pokój na świecie, w szczególności w Ukrainie, w Palestynie i w Izraelu;
- o mądrość dla sprawujących władzę w naszym kraju i w naszych miastach;
- o czystość i uczciwość w zwiastowaniu Ewangelii;
- o poczucie odpowiedzialności za kościół;
- o zachowanie stworzenia
- o wszystkich, którzy stoją przed ważnymi decyzjami i wyborami;
- o bezpieczeństwo podczas ferii zimowych.

O tym, co za nami

Spotkanie z gośćmi z Niemiec

W czasie adwentu tradycją stały się wizyty naszych partnerów z Niemiec, którzy prowadzą akcję przygotowywania prezentów świątecznych dla dzieci z naszej parafii. Koordynacją akcji zajmują się obecnie Leane i Uwe Markward, a wspiera ich podczas transportu prezentów do Słupska Kerstin Frieboese. W tym roku, zgodnie z ubiegłoroczną sugestią, oprócz wspólnego posiłku dzieci, z pomocą rodziców, przygotowały kartki świąteczne z podziękowaniami za prezenty oraz mogły wykonać ozdoby i dekoracje świąteczne. O posiłek zatroszczyli się wszyscy, a

zupę ugotowały Panie z KAWONu. W spotkaniu, które odbyło się 16 grudnia w Słupskim Centrum Dia-

konii i Dialogu, wzięło udział około 50 osób. Wszystkim dziękujemy za zaangażowanie i pomoc w przeprowadzeniu spotkania.

Modlitwa na cmentarzu w Swołowie

Od kilku lat, w okolicach święta zmarłych, na dawnym cmentarzu ewangelickim w Swołowie z inicjatywy p. Andrzeja Stachowiaka odbywa się ekumeniczna modlitwa wspomnieniowa. W tym roku modlitwa miała miejsce 17 grudnia. Wśród uczestników byli m.in. członkowie Słupskiego Stowarzyszenia-Eksploracyjno-Historyczne „Gryf”, którzy społecznie zajmują się cmentarzem. W tym ro-

ku modlitwa odbyła się przy grobie dwutygodniowego dziecka, Christel Schwichtenburg ur. 15.01.1941 r a zm. 1.02.1941 r. której tabliczkę nagrobną odnaleziono i umieszczono ponownie na nagrobku. Modlitwę poprowadzili ks. Wojciech Froehlich z PEA w Słupsku oraz ks. Robert Gruszowski z PRK w Bruszkowie.

Parafialne spotkanie adwentowe

W sobotę przed trzecią niedzielą adwentu (16 grudnia) w Słupskim Centrum Diakonii i Dialogu odbyło się spotkanie adwentowe tzw. adwentówka, która zgromadziła około 50 parafian. W wyremonto-

wanej Sali parafialnej zabrzmiały kołеды w wykonaniu Patrycji Malinowskiej, wokalistki z Ustki (uczestniczki finału The Voice of Poland). Spotkanie wypełniły życzenia, wspólna kolacja oraz rozmowy. Miłe spotkanie w parafialnej, rodzinnej atmosferze wprowadziło nas w zbliżające się Święta Bożego Narodzenia. Bardzo dziękujemy za przygotowanie posiłku, którego głównym składnikiem był barszcz ugotowany przez nasze niezastąpione „Kobiety w akcji”.

Kartka i życzenia dla seniorów

W okresie adwentu Panie z grupy „Kobiety w akcji” przygotowały kartki z życzeniami oraz drobne własnoręcznie wykonane upominki dla seniorek i seniorów z naszej parafii. Życzenia zostały

przesłane pocztą lub doręczone osobiście jeszcze przed świętami. Otrzymaliśmy wiele wzruszających podziękowań za pamięć. My dziękujemy za przeprowadzenie akcji, która, mamy nadzieję, wpisze się na stałe w działania duszpasterskie naszej Wspólnoty.

Kiermasz adwentowy

We wszystkie niedziele adwentu w kościele funkcjonował kiermasz ze świątecznymi dekoracjami wykonanymi przez nasze parafianki.

Można było kupić kartki świąteczne, ozdoby choinkowe, stroiki, a także przetwory domowej roboty. Stoisko cieszyło się dużym zainteresowaniem. Zebrane środki, w kwocie 655 zł, zostaną przeznaczone na dalszą działalność grupy naszych Pań.

Wigilia i gwiazdka

Wigilia w 2023 roku przypadła w niedzielę, czyli pokryła się z 4 nie-

działą adwentu. Nabożeństwo poranne (adwentowe) odbyło się w Lęborku o 8.30, a wigilijne o 16.00 w Słupsku. Podczas nabożeństwa, które miało charakter rodzinny (liturgia rodzinna) zaśpiewaliśmy pieśń „Ogłaszamy wam adwentu już czas”, a dzieci zapaliły 4 świece na adwentowym wieńcu, czytane były teksty biblijne i śpiewane kolędy. Po krótkim kazaniu ksiądz zaprosił wszystkie dzieci obecne

w kościele do prezbiterium, gdzie wspólnie usiedli w kręgu i wysłuchali bożonarodzeniowej historii o stajence. Naszą parafialną tradycją jest wręczanie dzieciom prezentów w Wigilię i śpiew kolędy *Cicha Noc* przy zapalonych świecach. Tym tradycjom uczyniliśmy za-
dość także i w tym roku. Jak zawsze wigilijne nabożeństwo jest pięknym wstępem do świętowania Bożego Narodzenia w naszych domach.

Humor z befką

Na lekcji religii:

Jak nazywał się król, który chciał pozbawić życia małego Jezusa?

- Herold...

Dlaczego Józef i Maria musieli udać się do Betlejem?

- Na spis ludności...

Narieczona opowiada pełna zachwyty swojemu księdzu o swoim przyszłym mężu: „Jestem taka szczęśliwa, że znalazłam takiego męża. On wszystko we mnie podziwia! Moje ręce, cerę, nawet moje palce uważa za doskonałe. Twierdzi, że mam bardzo melodyjny głos i jestem perfekcyjnie wychowana.“

„A co Pani w nim uważa za godne podziwu?“ pyta duchowny.

„Jak to co? Jego wyśmienity gust!“

opracował ks. W. Froehlich

Parafia Ewangelicko-Augsburska w Słupsku
zaprasza na:

Masaże u Michała

miejsce: Słupskie Centrum Diakonii i Dialogu
ul. Traugutta 16 Słupsk

ceny pakietów
3 MASAŻE 50 ZŁ - 5 MASAŻY 80 ZŁ

- zapisy: 696 020 497
- liczba miejsc ograniczona
- pakiety 3 lub 5 masaży
- płatność z góry za pakiet
- czas trwania projektu 10 styczeń-marzec 2024
lub do wyczerpania środków
- projekt dofinansowany przez Diakonię Polską

SŁUPSKIE CENTRUM
DIAKONII I DIALOGU

KALENDARZ I WYKAZ OFIAR OGÓLNOKOŚCIELNYCH

1. noworoczna na Fundusz Socjalny (sty.): 0,00 zł
2. na Fundusz Stypendialny (luty): 0,00 zł
3. na Diakonię Polską (1. n. pas.): 0,00 zł
4. na Fundusz Bratniej Pomocy im Gustawa Adolfa: 0,00
5. Skarbonka Diakonijna: 0,00 zł
6. Szopienice: 0,00 zł
7. ofiara żniwna na Domy Opieki: 0,00 zł
8. Fundusz Ewangelizacyjno-Misyjny: 0,00 zł
9. ofiara na diasporę: 0,00 zł

PRENUMERATA 2024

Prenumerata cyfrowa

- nielimitowany dostęp online do wszystkich treści na www.zwiastun.pl
- numery „Zwiastuna Ewangelicznego” w PDF
- roczny dostęp **140 zł** półroczny dostęp **70 zł**

Prenumerata papierowa

- **do domu przez Poczta Polska**
roczna – 280 zł, półroczna – 140 zł
- **w parafii** (od 3 egz.)
roczna – 190 zł, półroczna – 95 zł

Prenumerata możliwa od dowolnego miesiąca do końca 2024 r.

od lutego	174,30	od lipca	95,00
od marca	158,40	od sierpnia	79,20
od kwietnia	142,60	od września	63,40
od maja	126,80	od października	47,50
od czerwca	110,90	od listopada	31,70

Cena detaliczna w 2024 r.

- wydanie papierowe **15,00**
- pdf **9,00**

Prenumerata zagraniczna: 100 € Europa, 130 \$ USA

ZAPLANOWANE WYDARZENIA

DATA	GODZ.	WYDARZENIE	MIEJSCE
7.01	12.00	Spotkanie jasełkowe	kościół
12.01	18.00	Kościół i Ewangelia - czyli rozmowy o kościele ewangelickim	SCDiD
19.01	15.30	Spotkanie dla młodzieży uczącej się	SCDiD
26.01	17.00	Spotkanie kobiet	SCDiD
15.02	16.30	Posiedzenie Rady Parafialnej	SCDiD
18.02	11.45	Zgromadzenie Parafialne	kościół

PRZYKŁADOWE, MINIMALNE KWOTY SKŁADKI PARAFIAL- NEJ W ZALEŻNOŚCI OD DOCHODU DANEJ OSOBY

Dochód miesięczny	Składka miesięczna	Składka roczna
500,00 zł	5,00 zł	60,00 zł
800,00 zł	8,00 zł	96,00 zł
1 000,00 zł	10,00 zł	120,00 zł
1 300,00 zł	13,00 zł	156,00 zł
1 600,00 zł	16,00 zł	192,00 zł
2 000,00 zł	20,00 zł	240,00 zł
2 500,00 zł	25,00 zł	300,00 zł
3 000,00 zł	30,00 zł	360,00 zł
3 500,00 zł	35,00 zł	420,00 zł
4 000,00 zł	40,00 zł	480,00 zł
4 500,00 zł	45,00 zł	540,00 zł
5 000,00 zł	50,00 zł	600,00 zł
5 500,00 zł	55,00 zł	660,00 zł
6 000,00 zł	60,00 zł	720,00 zł
6 500,00 zł	65,00 zł	780,00 zł
7 000,00 zł	70,00 zł	840,00 zł
10 000,00 zł	100,00 zł	1 200,00 zł
12 000,00 zł	120,00 zł	1440,00 zł
15000,00 zł	150,00 zł	1800,00 zł

SERDECZNIE DZIĘKUJEMY ZA WSZELKIE DAROWIZNY ZŁOŻONE NA RZECZ PARAFII! ZACHĘCAMY DO REGULARNEGO OPŁACANIA SKŁADKI KOŚCIELNEJ

Składkę można opłacać w kancelarii parafialnej lub przelewać na konto parafialne z dopiskiem darowizna - składka kościelna rok imię i nazwisko (pozwoli to na odliczenie wpłaconej kwoty od podatku):

25160014621816836860000001

Dla innych darowizn obowiązują te same konta. Poniżej przedstawiamy wyciąg z regulaminu parafialnego dotyczący zasad opłacania składek kościelnych. Jednocześnie przypominamy, że pełnoprawny udział np. w wyborach do rady parafialnej lub jakichkolwiek głosowaniach podczas zgromadzeń parafialnych mają osoby, które znajdują się na liście parafialnej, czyli są członkami parafii pod względem formalnym, na co składa się również opłacenie składki kościelnej. Zachęcamy państwa do cyklicznych wpłat, które można realizować np. przez stałe, miesięczne zlecenia bankowe, rozkładając roczną należność na 12 mniejszych kwot (np. w przypadku, gdy miesięczne wynagrodzenie wynosi 2400 netto, to roczna składka kościelna wynosi 288 zł. Kwotę dzielimy przez 12, co daje nam miesięcznie 24 zł. W swoim banku dokonujemy zlecenia miesięcznej dyspozycji kwoty w wysokości 24 zł na konto bankowe parafii).

SKŁADKA KOŚCIELNA - Regulamin Parafialny Kościoła Ewangelicko - Augsburskiego w Rzeczypospolitej Polskiej ZASADY OGÓLNE

§ 7

1. Każdy członek Parafii, który został potwierdzony i ukończył 18 lat, zobowiązany jest do płacenia składek parafialnych. Składki te powinny wynosić **co najmniej 1%** jego dochodu.

2. W uzasadnionych przypadkach Rada Parafialna może zwolnić od tego obowiązku pojedynczych parafian bądź też określone grupy społeczne np. uczniów, studentów, bezrobotnych, czy też rodziny przeżywające okresowe trudności finansowe. W uchwale dotyczącej zwolnienia powinien być określony czas trwania tego zwolnienia.

PLAN NABOŻEŃSTW NA STYCZEŃ/LUTY 2024

DZIEŃ	SŁUPSK D	SŁUPSK PL	LĘBORK	GARDNA
01.01.2024 NOWY ROK		17.00		Nabożeństwa w j. niemieckim odbywają się w kościele w Słupsku wg. planu
07.01. 1. po Epifanii		10.30 		
14.01. 2. po Epifanii		10.30 	8.30	
21.01 3. po Epifanii		10.30 		
28.01 Ostatnia po Epifanii		10.30 	8.30	
04.02 Druga przed postem		10.30 		
11.02 przedpostna		10.30 	8.30	
18.02 Invocavit		10.30 		
24.02 Reminiscere		10.30 	8.30	
03.03 Oculi		10.30 		
10.03 Laetare		10.30 	8.30	
17.03 Judica		10.30 		

Zapraszamy do uczestniczenia w ewangelickich nabożeństwach transmitowanych w TVP KULTURA o godz. 8.00

w następujących terminach:

14 stycznia 2024, godz. 8.00 – nabożeństwo w Lublinie [premiera]

28 stycznia 2024, godz. 8.00 – nabożeństwo w Wiśle-Jaworniku [powtórka]

11 lutego 2024, godz. 8.00 – nabożeństwo w Grudziądzu [powtórka]

25 lutego 2024, godz. 8.00 – nabożeństwo w Jastrzębiu-Zdroju [powtórka]